

N:o 5.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål; gifven Stockholms slott den 22 Januari 1886.

Sedan Nya Lagberedningen, enligt nådigt uppdrag, på de grunder, som äro angifna i Beredningens den 6 Juni 1884 afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning, utarbetat ett förslag till lag angående vissa bestämmelser om rättegången i brottmål, och nämnda förslag undergått föreskrifven granskning i Högsta Domstolen, vill Kongl. Maj:t, med öfverlemnande af de i Statsrådet och Högsta Domstolen i ärendet hållna protokoll, härmed jemlikt 87 § Regeringsformen hafva i nåder föreslagit Riksdagen att antaga bifogade förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Nils von Steyern.

Förslag

till

Lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

Med upphäfvande af 16 § 1, 6, 7 och 8 mom. samt 19 § i förordningen den 16 Februari 1864, om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, och af 20 kap. 4 § rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder i nämnda förordning, så ock med ändring af hvad lag och författningar i öfrigt innehålla häremot stridande, stadgas som följer:

1 KAP.

Om åtalsrätt och skadeståndstalan.

1 §.

Under allmänt åtal höra alla brott, som ej finnas i lag uttryckligen undantagna. Innefattar en handling flera brott, och hör någotdera under allmänt åtal, ege ock för de öfriga allmänt åtal rum, äfven om de eljest äro derifrån undantagna.

2 §.

Allmän åklagare skall tala å brott, som hör under allmänt åtal, ändå att angifvelse derom ej sker. En hvar har rätt att om sådant brott göra angifvelse hos åklagaren; på hans pröfning ankommer dock, om angifvelse är grundad på sannolika skäl, så att åtal må anställas.

Om rättighet att anställa åtal för vissa öfverträdelser af föreskrifter angående allmänna hushållningen i riket gäller hvad i särskilda stadgar derom sägs.

3 §.

Varder brott, som ej hör under allmänt åtal, hos allmän åklagare af målsegande skriftligen angifvet, och finnes angifvelsen grundad på sannolika skäl, skall åklagaren tala å brottet, der det ej är sådant, att det enligt lag må åtalas endast af målsegande.

4 §.

Är skriftlig angivelse om brott gjord hos allmän åklagare, vare han pliktig att derom meddela skriftligt bevis, der angifvaren det äskar.

5 §.

Målsegande eger tala å brott, utan att anlita allmän åklagare. Hör brottet under allmänt åtal, skall dock åklagaren om sådan talans anställande underrättas så tidigt, att han kan i målet föra talan, och åligger honom att, der målseganden nedlägger sin talan, fullfölja åtalet, om skäl dertill finnes.

Åtal å embetsbrott, som tillhör Konungens eller Hofrätts omedelbara upptagande, må ej väckas af annan än den, som å embetets vägnar är dertill behörig. Har på angivelse af målsegande om sådant brott åtal icke följt, och påstås ansvar å honom för angifvelsen, eger dock målseganden sjelf väcka åtal å embetsbrottet.

6 §.

Är åtal af allmän åklagare väckt, står det målsegande, som sig anmäler, öppet att deri föra talan och förebringa bevisning; och skall förty underrättelse om åtalet målseganden meddelas, der han är känd och synnerligt hinder därför icke möter. Nedlägger åklagaren sin talan, eger målseganden på sitt ansvar fullfölja åtalet.

7 §.

Förlikning med målsegande må ej ligga i vägen för allmän åklagares talan å brott, som hör under allmänt åtal.

Har, sedan målsegande angifvit eller sjelf åtalat brott, som ej hör under allmänt åtal och ej heller är sådant att det må åtalas endast af

målsegande, den tilltalade vid Rätten svarat i hufvudsaken eller bevisning mot honom der blifvit förebragt, då må derefter ingången förlikning eller gjord återkallelse af angifvelsen eller nedläggande af åtalet icke utgöra hinder för allmän åklagare att fullfölja åtalet, om han dertill finner skäl.

8 §.

I fråga om brott, som enligt lag ej må åtalas af annan än målsegande, har han rätt att, när helst han vill, nedlägga sin talan eller ingå förlikning. Är straff ådömdt genom beslut, som ej öfverklagas eller som eljest eger laga kraft, må dock talans nedläggande eller förlikning ej hindra straffets verkställande.

9 §.

Nedlägger den, som åtal väckt, sin talan, och varder åtalet icke fullföljdt af annan, som är dertill behörig, skall åtalet afskrifvas såsom förfallet.

Åtal, hvilket sålunda afskrifvits, utgör ej hinder för nytt åtal. Der straff förfaller efter viss tid, må vid bestämmande af den dag, från hvilken sådan tid skall räknas, afseende icke fästas å det afskrifna åtalet.

10 §.

Har åtal å brott blifvit väckt af den, som är dertill behörig, eger målseganden rätt att i sammanhang med åtalet föra talan om ersättning för skada, som genom brottet honom tillskyndats. Är åtalet ådömdt genom laga kraft egande beslut, utan att målseganden varit i målet hörd, står det honom fritt att föra särskild talan om skadestånd.

Skadeståndstalan må ock väckas, ändå att åtal å brottet ej skett, der det ej är sådant embetsbrott, som i 5 § sägs.

11 §.

Väckes anspråk på skadestånd i mål, der den tilltalade hålles häktad, må ej åtalets afdömande uppehållas deraf att ytterligare utredning erfordras i fråga om skadeståndet, utan skall skadeståndstalan, så vidt den ej kan afdömas tillsammans med åtalet, förklaras hvilande i afbidan på åtalets slutliga utgång.

Lag samma vare i andra mål, der yrkande framställes, att talan om skadestånd skall särskildt handläggas, och Rätten finner det lämpligen kunna ske.

12 §.

Talan om skadestånd på grund af gerning, som i lag är belagd med straff, skall handläggas i den för brottmål stadgade ordning, äfven då sådan talan särskildt föres utan åtal å brottet.

13 §.

Är åtal å brott genom laga kraft egande beslut afdömdt, skall, äfven om målseganden ej varit i målet hörd, beslutet, i hvad det innefattar pröfning af brottets verklighet och den tilltalades skuld, ega bindande verkan i fråga om målsegandens rätt till skadestånd.

2 KAP.

Om den förberedande undersökningen.

1 §.

Konungens Befallningshafvande och andra dem underlydande polismyndigheter så ock allmänna åklagare skola, i enlighet med gällande bestämmelser, hvar inom sin tjenstekrets, vaka deröfver och medverka dertill, att brott, som höra under allmänt åtal, varda upptäckta och åtalade.

2 §.

Vid efterforskning af brott skall allmän åklagare ställa sig till efterrättelse honom af förman gifna föreskrifter.

3 §.

Allmän åklagare, hos hvilken skriftlig angifvelse göres eller anledning eljest yppas, att brott, som hör under allmänt åtal, blifvit

begånget å ort utom hans tjenstekrets, skall skyndsamt derom under-
rätta allmän åklagare å nämnde ort.

4 §.

Yppas hos domstol eller annan offentlig myndighet anledning,
att brott, som hör under allmänt åtal, blifvit begånget, skall under-
rättelse derom skyndsamt meddelas den åklagare, som är behörig att
åtala brottet.

5 §.

Uppstår rykte om brott, som hör under allmänt åtal, eller före-
kommer eljest anledning, att sådant brott är föröfvadt, skall allmän
åklagare samt i stad polismästare, der sådan finnes, skyndsamt och
noga efterforska, huruvida brott är begånget och om någon för brot-
tet skäligen bör misstänkas, samt inhemta noggrann upplysning om
alla de omständigheter i öfrigt, som hafva sammanhang med brottet.

Är angivelse hos allmän åklagare gjord om brott af den beskaf-
fenhet, att han enligt lag är pliktig att det åtala, skall han likaledes
efterforska allt, som kan tjena till upplysning om den angifnes brotts-
lighet eller oskuld.

6 §.

Erfordras vid efterforskning af brott åtgärd utom åklagarens
eller polismästarens tjenstekrets, eger han anlita allmän åklagare eller
polismyndighet i den ort, der åtgärden skall vidtagas.

7 §.

Finnes brott vara föröfvadt, för hvilket i lag såsom lägsta straff
bestämmes straffarbete i två år eller längre tid, skall anmälan om
brottet ofördröjligen göras hos Konungens Befallningshafvande; dock
fortfare allmän åklagare eller polismästare med den efterforskning,
som på honom ankommer.

8 §.

Inträffar dödsfall under omständigheter, hvilka gifva anledning
dertill att döden kan vara vållad af straffbart förhållande, skall allmän

åklagare eller polismästare, i närvaro af två vittnen, genast hålla undersökning på stället och dervid uppteckna allt, som iakttagits beträffande den döda kroppens läge och utseende, stället der den anträffats, äfvensom hvad i öfrigt kan tjena till upplysning om dödsorsaken.

Yppas anledning att i afbidan på vidare undersökning bör anstå med den dödes begrafning, eger åklagaren eller polismästaren derom förordna.

9 §.

Förekommer någon omständighet, som föranleder till rättsmedicinsk undersökning, skall sådan undersökning ofördröjligen hållas i enlighet med hvad derom finnes särskildt stadgadt.

10 §.

Finner Konungens Befallningshafvande, kronofogde eller polismästare nödigt anställa förhör för vinnande af upplysning angående brott, som hör under allmänt åtal, vare en hvar, som kallas till förhöret och ej är hindrad af laga förfall, pliktig att komma tillstädes, så vida han, då kallelsen honom delgifves, uppehåller sig i stad, der förhöret eger rum, eller eljest inom fem kilometers afstånd från förhørsstället.

Hvad sålunda är stadgadt gälle ock i fråga om förhör, som af allmän åklagare hålles till upplysning om brott, hvarå straffarbete enligt lag kan följa.

11 §.

Har någon, som enligt 10 § var pliktig inställa sig vid förhör, utan laga förfall vägrat åtlyda kallelse till förhöret eller derifrån uteblifvit, må han, derest hans personliga närvaro finnes vara af synnerlig vigt, till förhöret hemtas.

12 §.

En hvar, som är tillstädes, då brott föröfvas, som hör under allmänt åtal, vare pliktig att på tillsägelse af allmän åklagare, polis-tjensteman eller polisbetjent medfölja till förhör, som i närmaste gran-skap till det ställe, der brottet skett, omedelbart derefter hålles till

vinnande af upplysning angående gerningsmannen. Vägrar någon utan giltigt skäl att medfölja, må han medtagas till förhöret.

13 §.

Vid förhör, som enligt 10 § hålles angående brott, hvarå straffarbete enligt lag kan följa, må den, som kommit tillstädes, äfven sedan han blifvit hörd, förbjudas att lemna förhørsstället, så vida han är misstänkt för brottet eller delaktighet deri, eller det eljest skäligen kan befaras, att han afviker eller undanrödjer bevis eller annat, som har gemenskap med brottet. Sådant förbud gälle dock ej för längre tid än tolf timmar från det han instälde sig vid förhöret. Söker någon öfverträda förbudet, må han tagas i särskildt förvar och qvarhållas, så länge hans närvaro är behöflig, dock ej under längre tid än förbudet gäller.

14 §.

Allmänheten eger ej tillträde vid förhör, hvarom i 10 § sägs. Två vittnen skola dervid vara tillstädes.

15 §.

Vid förhör skall anteckning göras om hvad dervid blifvit upplyst och erkändt.

Anteckning skall ock göras om meddelad kallelse till förhör, om verkställd hemtning så ock om förbud och qvarhållande, hvarom i 13 § sägs; och eger den, hvilken åtgärden gällt, att derom på begäran erhålla skriftligt bevis.

16 §.

Har någon, som misstänkes för brott, afvikit, eller kan han eljest ej anträffas, skall i de fall, då häktning enligt lag må ifrågakomma, Konungens Befallningshafvande allmänneligen efterlysa honom.

17 §.

Husransakan i ändamål att gripa den, som för brott må tagas i häkte, eller att upptäcka gods, hvilket någon genom brott förlorat, eller annat, som kan tjena till bevis om brott, hvarå straffarbete enligt

lag kan följa, må ega rum hos den, som på sannolika skäl misstänkes för brottet eller delaktighet deri.

Hos annan må utan hans medgifvande husransakan för nämnda ändamål företagas endast då brottet blifvit föröfvadt i hans hemvist eller annan lägenhet, som af honom innehafves, eller då någon, som misstänkes för brottet eller delaktighet deri, efter brottets begående der haft sitt tillhåll, eller då särskild anledning eljest förekommer att han der uppehåller sig eller att det eftersökta der finnes.

18 §.

Husransakan för efterforskning af begånget brott må äfven i andra än de i 17 § nämnda fall, när helst det anses behöfligt, ega rum i bod eller annan lägenhet, der sådant gods, som eftersökes, plägar uppköpas eller såsom pant mottagas, i förvaringsrum, som hör till dylik bod eller lägenhet, samt i hus, som tjenar till herberge eller tillhåll för lösdrivare eller personer, hvilka äro straffade eller miss-tänkta för brott.

19 §.

Konungens Befallningshafvande, allmän åklagare samt polismästare, der sådan finnes, ega förordna om husransakan. Kan husransakan ej verkställas af den, som derom förordnat, må verkställigheten uppdragas åt polisbetjent eller fjerdingsman, så ock åt nämndeman eller ledamot i kommunalnämnd, som åtager sig uppdraget.

20 §.

Har det, som eftersökes, blifvit på färsk gerning följdt eller spåradt till hus eller gård, och finnes det der utan vidare ransakan tillgängligt, må det af polisbetjent, nämndeman eller fjerdingsman tagas i förvar utan särskildt uppdrag af öfverordnad myndighet.

Genom brott mistadt gods må ock af egaren sjelf återtagas på färsk gerning.

21 §.

Den, som skall verkställa husransakan, eger att, då hus, gård eller förvaringsrum finnes stängdt och ej vid anfordran öppnas, använda det våld, som för ändamålet är oundgängligen nödigt.

22 §.

Vid husransakan skola två vittnen vara tillstädes. Husbonde, om han är hemma, eger öfvervara husransakan. Träffas han ej, eger hans hustru och hemmavarande husfolk enahanda rätt. Finnas ej de, varde närboende granne, som anträffas, tillkallad och bevis om förrättningen anslaget på lämpligt ställe i bostaden.

23 §.

Den, som håller husransakan, vare pliktig tillse, att ingen skada, som kan undvikas, dervid göres, och att åt förrättningen ej gifves vidsträcktare omfattning, än för ändamålet erfordras. Har husransakan skett i husbondens och husfolkets frånvaro, skall huset eller rummet på lämpligt sätt tillstängas.

24 §.

Är någon på sannolika skäl misstänkt för brott, må, äfven mot hans vilja, ransakan å hans kropp företagas efter gods, som någon genom brottet förlorat. Är brottet af beskaffenhet att straffarbete kan enligt lag derå följa, må kroppsransakan å den misstänkte anställas äfven efter annat, som kan tjena till bevis om brottet, så ock kroppsbesigtning å honom företagas, der sådan erfordras till upplysning om brottet.

25 §.

Den, som är behörig att meddela förordnande om husransakan, eger ock förordna om kroppsransakan och kroppsbesigtning.

Kroppsransakan skall ske i närvaro af två vittnen och må ej å qvinna, utan hennes medgifvande, verkställas eller bevittnas af annan än qvinna, der qvinligt biträde finnes att tillgå. Hvad nu är sagdt om kroppsransakan skall ock gälla om kroppsbesigtning, der den ej hålles af läkare.

26 §.

Hvad vid husransakan eller eljest anträffas, af beskaffenhet att kunna tjena till bevis om brottet, må tagas i förvar, så länge det för

sådant ändamål behöfves. Derefter skall det utan dröjsmål hållas egaren till handa, så vida det icke är enligt lag förbrutet.

Det, som tages i förvar, skall skriftligen upptecknas och under försegling eller på annat lämpligt sätt så vårdas, att det ej kan förbytas, förändras eller annorledes missbrukas. Af förteckningen skall ett exemplar tillhandahållas den, hos hvilken ransakan skett, om han det begär.

27 §.

Vid hus- eller kroppsransakan samt vid kroppsbesigtning skall anteckning göras om ändamålet med åtgärden och om hvad dervid blifvit iakttaget. Skriftligt besked derom skall ock på begäran meddelas den, hvilken åtgärden gäلت.

28 §.

Enskildt bref eller annan enskild handling, som vid hus- eller kroppsransakan påträffas i försegladt skick, må tagas i förvar, om skäl dertill finnes, men likväl ej öppnas och undersökas af annan än Konungens Befallningshafvande, kronofogde, polismästare eller, då handlingen företes vid Rätten, af dess ordförande; och må ej dervid handlingens innehåll intagas i protokoll eller eljest röjas i vidsträcktare mån, än för bevisning om brottet är oundgängligen nödigt.

29 §.

Enskilda bref, telegram och anteckningar samt handelsböcker, hvilka utan försegling anträffas vid hus- eller kroppsransakan, som förrättas af annan än Konungens Befallningshafvande, kronofogde eller polismästare, skola, om anledning till handlingarnes tillvaratagande förekommer, och innehafvaren ej medgifver att de genast må undersökas, under försegling inneslutas utan vidare skärskådande, hvarefter i fråga om handlingarnes öppnande och undersökande iakttages hvad i 28 § är sagdt.

30 §.

Finnes hos post- eller telegrafanstalt bref eller annan postförsändelse eller utskrifvet telegram till någon, som på sannolika skäl misstänkes för brott, hvarå straffarbete enligt lag kan följa, eger Konun-

gens Befallningshafvande, kronofogde eller polismästare, att, der anledning förekommer att handlingen kan tjena till upplysning om brottet, förordna, att den skall tagas i förvar emot qvittobref till post- eller telegrafverket, hvarefter med handlingen vidare förfäres så som i 28 § sägs.

Lag samma vare, der bref, postförsändelse eller telegram inlemnats af den för brottet misstänkte sjelf eller genom biträde.

31 §.

Handling, som tagits i förvar, enligt hvad i 28, 29 eller 30 § stadgas, skall, så snart ske kan, öppnas och undersökas. Finnes vid undersökningen, att handlingen ej är af nöden för bevisning om brottet, skall densamma genast återlemnas till den, hos hvilken den anträffats, eller, der handlingen tagits i förvar hos post- eller telegrafanstalt, dit återställas för att öfverlemnas åt den, hvilken är berättigad att handlingen mottaga.

Finner den, som undersökningen förrättar, att bref, annan postförsändelse eller telegram, som tagits i förvar hos post- eller telegrafanstalt, bör vidare qvarhållas, men att den, till hvilken handlingen är stäld, kan, utan men för den förberedande undersökningen eller för ransakningen, erhålla kännedom om handlingen i dess helhet eller till någon del, skall innehållet deraf genom afskrift eller utdrag af handlingen honom meddelas.

32 §.

Har för vinnande af upplysning om brott, för hvilket icke någon hålles häktad, gods blifvit vid husransakan eller eljest taget i förvar, skall, der åtal å brottet ej redan är anhängigt, sådant åtal inom fjorton dagar väckas. Sker det ej, vare den, hos hvilken godset anträffats, berättigad att det återfå.

33 §.

Om hus- och kroppsransakan, som enligt särskilda författningar angående rikets allmänna hushållning må i vissa fall företagas, gälle hvad derom i dessa författningar finnes stadgadt.

34 §.

Hvad i detta kapitel sägs om polismästare gälle ock om annan med honom likställd myndighet samt, der sådan ej finnes, om magistrat.

3 KAP.

Om häktning och reseförbud samt qvarstad så ock om embetsmans skiljande från utöfning af embete, medan han står under tilltal.

1 §.

Misstänkes någon att hafva begått brott, för hvilket i lag såsom lägsta straff bestämmes straffarbete i två år eller längre tid, skall han tagas i häkte.

2 §.

Är någon misstänkt för brott, som är ringare än i 1 § sägs, men hvarå dock straffarbete enligt lag kan följa, skall han tagas i häkte, der det skäligen kan befaras, att han eljest afviker eller undan-skaffar gods, som genom brottet är åtkommet, eller genom undanröd-jande af bevis eller annorledes hindrar målets utredning.

3 §.

Varder någon, som hvarken innehar fast egendom, embete eller tjänst eller eljest har stadigt hemvist eller yrke inom riket, misstänkt för brott, som afses i 2 §, må han häktas, äfven om särskild anledning ej förekommer, att han afviker eller vidtager åtgärd, som der är sagd.

Misstänkes någon, som icke har stadigt hemvist inom riket, för brott, som är ringare än förut är sagdt men hvarå dock fängelse enligt lag kan följa, och förekommer mot honom särskild anledning att han afviker, må han ock tagas i häkte.

4 §.

I de fall, hvarom i 2 eller 3 § sägs, må, i stället för häktning, förbud meddelas den misstänkte att utan tillstånd af den, hvilken gifvit förbudet, aflägsna sig från sin hemort eller annan honom anvisad vistelseort, innan han vid domstol sjelf svarat, så vida sådant reseförbud anses för ändamålet tillräckligt.

Är utländsk man, som tillfälligtvis uppehåller sig inom riket, misstänkt för brott, må ock reseförbud, der det anses nödigt, honom meddelas, ändå att brottet i lag är belagdt endast med böter.

Öfverträder någon reseförbud, skall han genast häktas.

5 §.

Okänd person, som undandrager sig att uppgifva sitt namn eller sin hemort, eller mot hvilken skälig anledning förekommer att hans uppgift derom är osann, må, till dess tillförlitlig upplysning i sagda hänseende viunes, tagas i häkte, ändå att brott, hvarför han misstänkes, i lag är belagdt endast med fängelse eller böter.

6 §.

Ej må på misstanke om brott någon häktas eller reseförbud någon meddelas, der ej misstanken är grundad på sannolika skäl.

7 §.

Konungens Befallningshafvande, allmän åklagare samt i stad polis-mästare eller annan med honom likställd myndighet eller, der sådan ej finnes, magistrat ega meddela förordnande om häktning eller reseförbud.

Är förordnandet gifvet af annan än allmän åklagare, skall denne genast derom underrättas.

8 §.

Den, som begått brott och träffas å bar gerning eller flyende fot, må af en hvar gripas, om brottet är sådant, som i 1 eller 2 § sägs, eller om han, ändå att brottet är ringare, kan efter 3 eller 5 § häktas.

En hvar eger ock rätt att gripa den, som rymt ur häkte eller öfverträtt reseförbud eller på grund af Konungens Befallningshafvandes efterlysning bör för brott häktas.

9 §.

Är någon gripen efter 8 § eller eljest utan sådant förordnande, som i 7 § sägs, åligger den, som honom gripit, att utan dröjsmål anmäla förhållandet hos någon af de i 7 § nämnda myndigheter, hvilken

derefter har att, så snart ske kan, förordna om hans häktande eller lösgifvande. Inom tjugufyra timmar efter det sådan anmälan skett, skall förhör med den gripne anställas, så vida ej beslut om hans lösgifvande blifvit inom samma tid meddeladt.

10 §.

Då någon häktas eller reseförbud någon meddelas, skall skriftligt besked derom, så snart ske kan, honom lemnas. I beskedet skall utsättas det brott, som föranledt åtgärden.

Häktas embets- eller tjänsteman eller meddelas honom reseförbud, skall anmälan derom ofördröjligen göras hos hans närmaste förman.

11 §.

Erfordras angående den, som blifvit häktad eller fått reseförbud sig meddeladt, prestbetyg eller andra närmare upplysningar, skall allmän åklagare utan dröjsmål föranstalta om införskaffande deraf.

12 §.

Den, som blifvit häktad, skall, derest ej ransakning vid Rätten genast anställas, så snart ske kan, föras till allmänt ransakningshäkte för den ort, der ransakningen bör förrättas. Med honom skall sändas skriftlig uppgift om hans namn och hemvist samt om det brott, för hvilket han är misstänkt.

13 §.

Intill dess den häktade kan föras till häkte, hvarom i 12 § sägs, eller då för honom under forslandet tarfvas nattläger eller hviloställe, må han insättas i annat häkte eller hållas under särskildt förvar.

Varder någon för brott gripen, och kan ej förordnande om hans häktande eller lösgifvande enligt 9 § meddelas samma dag, må han ock hållas under särskildt förvar.

14 §.

Sedan häktad ankommit till ransakningshäktet, göre häktets föreståndare genast anmälan derom, i det fall att ransakningen skall hållas vid rådstufvurätt eller polisdomstol, hos polismästare eller an-

nan med honom likställd myndighet eller, der sådan ej finnes, hos magistrat, men i annat fall hos Konungens Befallningshafvande.

15 §.

Finnes den häktades qvarhållande uppenbarligen sakna stöd af lag, skall Konungens Befallningshafvande eller polismyndighet, hvarom i 14 § sägs, förordna om den häktades försättande på fri fot.

16 §.

Så snart anmälan om den häktades ankomst till ransakningshäktet blifvit gjord, skall Konungens Befallningshafvande eller polismyndigheten, derest den häktade ej försättes på fri fot, hänskjuta målet till handläggning vid domstol och derom underrätta Rätten eller domaren för utsättande af tid för ransakningen.

Begär åklagare att med målets hänskjutande till domstol må anstå för anställande af ytterligare efterforskningar, eger Konungens Befallningshafvande eller polismyndigheten att, så framt giltigt skäl dertill förekommer, meddela det anstånd med målets hänskjutande till domstol, som finnes nödigt, dock ej för längre tid än fjorton dagar, räknade från den, då den häktade ankommit till ransakningshäktet. Ej må anstånd beviljas, utan att den häktade blifvit öfver åklagarens begäran hörd.

Efter utgången af anståndstiden eller förut, om ändamålet med anståndet tidigare anmäles vara vunnet, skall målet genast hänskjutas till domstol.

17 §.

Hvad i 14, 15 och 16 §§ stadgas i fråga om Konungens Befallningshafvande gälle ock om den, som af Konungen förordnats att vid visst kronohäkte fullgöra de skyldigheter, som enligt samma §§ eljest åligga Konungens Befallningshafvande.

18 §.

Ransakning med häktad person skall börjas å landet inom tio dagar och i stad inom tre dagar, efter det hos Rätten eller domaren blifvit anmält, att målet hänskjutits till domstol.

Möter med hänsyn till särskilda förhållanden i någon ort å lan-

det hinder att der börja ransakning inom tid, som nu är sagd, ankommer på Konungen att bestämma annan tid, dock ej utöfver tre veckor, inom hvilken ransakning å sådan ort skall börjas.

19 §.

Ej må i ransakning angående brott, för hvilket någon hålles häktad, uppskof gifvas längre än tre veckor å landet och åtta dagar i stad, der ej Rätten finner att det ändamål, som åsyftas med uppskofvet, inom sådan tid ej kan vinnas.

20 §.

Sedan ransakning vid Rätten börjats angående brott, för hvilket någon hålles häktad eller är underkastad reseförbud, ankommer på Rätten allena att pröfva, huruvida häktningen må fortfara eller upphöra, eller ytterligare reseförbud meddelas, och åligger Rätten vid hvarje rättegångstillfälle att i sådan pröfning ingå, ändå att yrkande derom ej framställes.

21 §.

Finnas emot tilltalad, som är på fri fot, sådana omständigheter att han bör häktas, har Rätten att derom förordna.

Utan hinder af beslut, som af Rätten kan vara fattadt i fråga om den tilltalades häktande eller lösgifvande, eger Rätten efter omständigheterna lösgifva eller å nyo häkta den tilltalade.

Hvad här är stadgadt i fråga om häktning skall ock gälla om reseförbuds meddelande och upphäfvande.

22 §.

Angående brott, för hvilket någon är underkastad reseförbud, skall, å landet, åtal väckas inom fjorton dagar och ransakning vid Rätten börjas inom trettio dagar samt, i stad, åtal väckas och ransakning börjas inom fjorton dagar, efter det reseförbudet meddelades. Fullgöres ej hvad sålunda är stadgadt, vare förbudet förfallet. Ej må, utan den tilltalades medgifvande, i ransakningen uppskof gifvas längre än trettio dagar å landet och åtta dagar i stad, der ej Rätten finner att det ändamål, som åsyftas med uppskofvet, inom sådan tid ej kan vinnas.

23 §.

Har någon på misstanke om brott, hvarom ransakning skall hållas vid häradsrätt, fått sig meddeladt reseförbud, och infaller ej lagtima ting eller allmänt sammanträde inom trettio dagar derefter, skall den, som talar å brottet, så snart ske kan och sist inom åtta dagar efter det reseförbudet gafs, derom göra anmälan hos domaren, som har att utan dröjsmål utsätta ransakningen till handläggning vid urtima ting eller särskildt sammanträde med Rätten.

Finnes för viss domsaga särskild tingsstad för handläggning af mål angående häktade, må ock der ransakas och dömas angående den, som är underkastad reseförbud, så framt domaren anser det lämpligen kunna ske.

I öfrigt skall hvad i lag eller författning är stadgadt om urtima ting för ransakning med häktad ega tillämpning äfven i fråga om mål, deri den tilltalade är underkastad reseförbud.

24 §.

Allmän åklagare så ock häktets föreståndare skola, i hvad på dem ankommer, medverka dertill, att den häktade må åtnjuta nödigt biträde till införskaffande af den bevisning, som han till sitt fredande åberopar.

25 §.

Frikännes häktad, gifve Rätten honom lös, så framt han ej skall hållas i häkte för annat brott än det, hvarifrån han blef frikänd. Hafva synnerligen besvärande omständigheter emot honom förekommit, eger underrätt förordna, att han skall förblifva i häkte, till dess Rättens dom vunnit laga kraft eller Hofrätt annorlunda förordnat.

Då slutligt utslag af Rätten gifves, må ej reseförbud i målet vidare meddelas.

26 §.

Kan häktad ej säkert vårdas utan särskildt fängsel, må han dermed beläggas, dock ej annorlunda eller på längre tid än säkerheten fordrar. Å honom må ock kroppsransakan företagas för att utröna,

huruvida han innehar något, hvaraf säkerheten i häktet eller under hans forslande kan äfventyras.

27 §.

Häkte skall vara så beskaffadt, att det ej är menligt för den häktades helsa. I ett rum skola ej flere personer förvaras, der det kan undvikas. Finnas ej särskilda rum för alla, skola dock ej de, som äro häktade för ringare brott, hållas tillsammans med dem, som för gröfre brott tagits i häkte. Personer af olika kön må ej heller förvaras i samma rum. Häktad må ej hållas tillsammans med den, som undergår straffarbete eller fängelsestraff.

28 §.

Den, som är häktad, skall af allmänna medel förses med sund och nödtorftig kost så ock annan förnödenhet. Vill och kan han förskaffa sig bättre underhåll eller större bekvämlighet, än i häktet allmänneligen består, vare det honom tillåtet, så vidt ej derigenom ordningen inom häktet kan störas eller säkerheten i den häktades vård äfventyras.

29 §.

Häktas qvinna, som har spädt barn, och kan det ej annorstädes njuta uppehälle och skötsel, må hon hafva det hos sig och till dess föda undfå hälften emot hvad henne sjelf består.

30 §.

Blifver någon sjuk, under det han sitter i häkte, njute på allmän bekostnad vård och läkemedel efter sjukdomens beskaffenhet. Kan han ej vårdas inom häktet, varde då förvarad å annat ställe, der han kan njuta tjenlig vård.

31 §.

Häktad må ej tvingas till arbete. Vill han arbeta, hafve rätt dertill, om han sjelf förskaffar sig tjenligt arbete, eller tillgång derpå finnes inom häktet.

32 §.

Häktad vare ej förment att läsa eller skrifva; dock må han ej afsända eller mottaga bref, utan att han fått lof dertill af häktets föreståndare. Sådant lof må ej vägras, der brefvet är stäldt till Konungens Befallningshafvande eller annan, som har tillsyn öfver häktet, eller der den häktade medgifver att brefvet må läsas, och dervid finnes att det ej innehåller något, hvarigenom brottets upptäckt eller ransakningens gång kan hindras eller ordningen inom häktet störas eller säkerheten i den häktades vård äfventyras.

33 §.

Häktad vare ej heller förment att mottaga besök, utan gifve häktets föreståndare lof dertill, om ej sådan omständighet förekommer, som föranleder till vägran af brefs mottagande enligt 32 §; dock eger föreståndaren utsätta viss tid, å hvilken besöket skall ske, så ock låta en eller flere personer dervid vara tillstädes, om så finnes nödigt. Ej må likväl häktad förmenas att i enrum tala med prest eller läkare, som är anställd vid häktet.

34 §.

Visst gods, som påstås vara förverkadt eller genom straffbar gerning någon afhändt, må af Rätten, när skäl dertill finnes, sättas i qvarstad eller under förbud att säljas eller skingras. Är trängande fara, att godset undanskaffas eller förskingras, innan målet kan förekomma vid Rätten, må öfverexekutor bevilja qvarstad eller skingringsförbud.

För skadestånd på grund af gerning, som i lag är belagd med straff, eger ock Rätten förordna om qvarstad å den tilltalades egendom till belopp, Rätten finner skäligt.

I öfrigt skall i fråga om qvarstad eller skingringsförbud, hvarom nu är sagdt, gälla hvad om enahanda åtgärder i tviste- och utsökningsmål finnes stadgad.

Om qvarstad å tryckt skrift stadgas i tryckfrihetsförordningen.

35 §.

Är embets- eller tjensteman tilltalad för brott, som kan medföra afsättning från embete eller tjenst, och förekomma sannolika skäl att

han begått brottet, eger Rätten besluta, att han skall afhålla sig från utöfning af embetet eller tjensten, till dess annorlunda varder förordnad. Om sådant beslut skall hans närmaste förman ofördröjligen underrättas.

36 §.

I Rättens beslut om häktning, om häktad persons qvarhållande i häkte, om reseförbud, om qvarstad och om skingringsförbud så ock om embets- eller tjenstemans skiljande från utöfning af embete eller tjenst, medan han står under tilltal, må den tilltalade söka rättelse genom särskilda besvär.

I dessa mål vare klagan ej inskränkt till viss tid, och gånge beslutet i verkställighet utan hinder af förd klagan.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott Fredagen den 28 November 1884,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern THEMPTANDER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA,
Friherre TAMM.

Departementschefen Statsrådet von Steyern anmälde i underdånighet:

Nya Lagberedningens underdåniga skrifvelse den 26 innevarande månad, hvarmed — under åberopande deraf att Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 30 sistlidne Augusti uppdragit åt Nya Lagberedningen att under den närmaste framtiden på de grunder, som vore angifna i Beredningens den 6 Juni innevarande år afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning, utarbета förslag till lagbestämmelser om åtalsrätt och skadeståndstalan samt om den förberedande undersökningen i brottmål äfvensom angående skiljemän och särskild skadeståndsnämnd — Nya Lagberedningen, som funnit frågan angående

skiljemän och särskild skadeståndsnämnd lämpligen kunna skiljas från öfriga delar af ämnet, öfverlemnadt förslag till lag angående vissa bestämmelser om rättegången i brottmål, jemte motiv.

Jemlikt Statsrådets tillstyrkan tacktes Hans Maj:t Konungen i nåder förordna, — — att öfver ifrågasvarande af Nya Lagberedningen nu afgifna förslag Högsta Domstolens utlåtande skulle, för det ändamål 87 § Regeringsformen omförmälde, genom note ur protokollet infordras — — — — —

Ex protocollo
Th. Wilh. Malm.

*Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet uti Kongl. Maj:ts
Högsta Domstol Tisdagen den 17 November 1885.*

Andra Rummet.

Närvarande:

Justitieråden: VON HOFSTEN,
HUSS,
SVEDELIUS,
ÖSTERGREN,
WEDBERG,
GLIMSTEDT.

Justitierådet Lindhagen, hvilken öfvervarit föredragningen af nedan omförmälda lagärende, var af sjukdom hindrad att i dess slutliga afgörande deltaga.

Sedan, till följd af Högsta Domstolens beslut den 16 Januari innevarande år, det till Högsta Domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade förslag till lag angående vissa bestämmelser om rättegången i brottmål cirkulerat mellan Högsta Domstolens ledamöter, så företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande ett tryckt exemplar af förslaget detta protokoll bilagdt.

Emot förslaget framställdes följande anmärkningar:

1 KAP.

2 §.

Justitierådet *Östergren* yttrade, att enär förslaget lika litet som gällande allmänna lag innehölle uttryckligt förbud för den, som hvarken vore allmän åklagare eller målsegande, att åtala under allmänt åtal hörande brott, syntes det Justitierådet vara tydligt och klart, att i de fall, då, enligt särskilda ekonomiska författningar, åtalsrätten vore utsträckt till annan än allmän åklagare och målsegande, en sådan specielt lagstadgad rätt, äfven om det föreliggande förslaget antoges, skulle fortfarande gälla. Justitierådet hemställde derföre att sista stycket i nu förevarande § måtte, såsom obehöfligt, uteslutas. Till denna hemställan ansåg Justitierådet sig ega desto större skäl, som redaktionen af sagda stycke icke vore fullt tydlig och den såsom dubiös ansedda frågan i allt fall icke vore fullständigt löst. Det talades i förslaget om särskilda stadgar, som gäfvæ rättighet åt »*en hvar*» att anställa åtal för vissa öfverträdelser af föreskrifter angående allmänna hushållningen. Någon sådan stadga torde likväl knappast kunna uppvisas. Visserligen innehölle några författningar såsom de om tillverkning och försäljning af bränvin och om försäljning af maldrycker en mycket utsträckt åtalsrätt. Så långt som till alla ginge den dock icke, ty föräldrar och barn eller makar eller syskon finge ej åtala hvarandra och ej heller tjenare sin husbonde; och om det än finge antagas, att förslagets författare syftat på den i sistnämnda författningar stadgade åtalsrätt, så löste dock förslaget ingalunda frågan, huruvida stadgandena om åtalsrätt, som förekomme i en mängd andra ekonomiska författningar, t. ex. byggnadsstadgan för rikets städer, helsovårdsstadgan och förordningen angående bevarande af minnesmärken, skulle fortfarande gälla eller icke.

Justitieråden *von Hofsten*, *Huss*, *Svedelius* och *Wedberg* ansågo, lika med Justitierådet *Östergren*, sista stycket af denna §, såsom öfverflödigt, böra utgå.

5 §.

I afseende å *första stycket* anförde Justitieråden *Huss*, *Östergren* och *Wedberg*: Ehuru föreskriften om allmän åklagares underrättande

Bih. till Riksd. Prot. 1886. 1 Saml. 1 Afd. 5 Häft.

om en af målsegande väckt talan å brott, som hör under allmänt åtal, uppenbarligen har till ändamål att bereda allmänne åklagaren tillfälle att i målet föra talan, innefattar dock ifrågavarande §, enligt dess nuvarande lydelse, icke något hinder deremot att den af målseganden väckta talan, sedan allmän åklagare derom erhållit under rättelse, afdömes innan det ens varit honom möjligt att inställa sig i målet. Stadgandets lydelse i principbetänkandet, der det heter att underrättelsen skall meddelas allmänne åklagaren »så tidigt att han kan öfvervara målets utförande», synes följaktligen ega företräde.

Enligt 2 § åligger det allmänne åklagaren att tala å brott, som hör under allmänt åtal och från denna regel äro ej undantagna de fall, der åtal blifvit af målsegaren anställt. Det i 5 § begagnade uttrycket »och eger äfven han (åklagaren) i målet föra talan och förebringa bevisning» synes följaktligen vara mindre lämpligt, enär fråga här ej är om att åt åklagaren uppdraga en rättighet, som han annars ej skulle ega, utan stadgandet endast innefattar en aumaning till honom att fullgöra sin pligt att ingripa i målet, der i följd af målsegandens oförmåga att rätt utföra åtalet eller af annan anledning skäl dertill förefinnes.

Derjemte anmärkte Justitieråden *Huss, Svedelius, Östergren, Wedberg* och *Glimstedt* att enär underlåtenhet att iakttaga föreskriften om allmänna åklagarens underrättande icke borde medföra strängare påföljd, än det med samma föreskrift afsedda ändamål kräfde, men innehållet af ifrågavarande § kunde tydas så, att Rätten innan berörda föreskrift blifvit fullgjord vore förhindrad att företaga målet till handläggning och följaktligen måste, om vittnen på kallelse infunnit sig hos domstolen, låta dem gå bort ohörda, denna § borde erhålla sådan förändrad affattning, att en slik tydning förekommes.

Beträffande *senare stycket* af denna § förenade sig *Högsta Domstolens ledamöter* om följande yttrande: Derest, såsom det synes, det föreslagna stadgandet i 1:sta punkten af detta stycke hvilat på fullt rigtiga grunder, torde undantag derifrån icke utan tvingande skäl böra ega rum.

Likväl föreslås i 2:dra punkten ett undantag till förmån för de angifvelser, hvilka ådraga dess upphofsman rekonventionstalan; och anføres såsom skäl härfor hurusom det vore stridande mot billighet och rättvisa, derest den för obefogad angivelse åtalade betoges möjligheten att bevisa angifvelsens sanning. Detta skäl lär dock ej vara af vidare betydighet, ty dels komme angifvaren i förevarande fall ej i sämre ställning än en hvar annan, som åtalas för falsk angivelse eller beskyllning för brott, hvarå han ej eger målsegandetalan, och

dels är väl utsigten ringa att angifvelse, som ej lyckas vinna afseende hos Advokatfiskal, Justitiekansler eller Justitieombudman, skulle kunna komma att vid Domstol vinna framgång.

Härtill kommer att genom detta undantag den åsyftade regeln torde varda upphäfd just i de fall, för hvilka den är afsedd, eller till skydd mot obefogade åtal. Den angifvare, som finner sig ej kunna erhålla åklagares biträde eller hellre vill fritt på egen hand förfölja embetsmannen, hvars embetsåtgärder icke utfallit till angifvarens belåtenhet, torde lätteligen kunna i angifvelseskriften så utmana den angifne, att denne må finna sig nödsakad att väcka rekonventionstalan, vare sig i ändamål att verkligen vinna näpst å angifvaren eller måhända för att undgå skenet af fruktan för åtal.

7 §.

Justitierådet *Glimstedt* yttrade: Det torde kunna ifrågasättas huruvida stadgandet i senare stycket af denna §, hvilket är hemtadt från nu gällande lag, är af beskaffenhet att böra i den nya lagen intagas. Följdrigtigheten synes icke fordra att åtal, som ej kunnat utan målsegandens medgifvande anställas, skall sedermera kunna utan målsegandens medgifvande fullföljas, än mindre att åtal, som målseganden sjelf anställt och der åklagare ej egt föra någon talan, ej skall få af målseganden, utan hinder från åklagaremaktens sida, nedläggas.

Om än det må anses med god ordning öfverensstämmande att målsegande, som genom angifvelse åstadkommit åtal, ej bör ega att, sedan rättegången hunnit till det stadium, som här afses, genom återkallelse af angifvelsen eller genom förlikning omintetgöra åtalet och således hafva utan ändamål anlitat åklagaremakten, torde dock i fråga om åtal, som målseganden sjelf anställt, någon betänklighet från allmänna ordningens synpunkt icke möta mot målsegandens rätt att nedlägga målet.

8 §.

Med erinran dels att en hos domstol anhängiggjord talan, sedan den blifvit pröfvad genom beslut, som egde laga kraft, vore förd till slut och följaktligen derefter ej kunde blifva föremål för nedläggande, dels ock att domstols utslag, hvarigenom straff blifvit ådömdt, med undantag för visst i förordningen den 30 Maj 1873 omförmäldt fall, hvarom i förevarande § ej vore fråga, icke finge verkställas med mindre utslaget egde laga kraft, anmärkte Justitieråden *Huss* och *Östergren*

att, jemte det de i 1:a punkten af ifrågavarande § förekommande orden »när helst han vill» såsom öfverflödiga kunde utgå, den 2:a punkten af samma § borde erhålla följande förändrade lydelse:

»År straff ådömdt genom beslut, som eger laga kraft, må dock förlikning ej hindra straffets verkställande.»

9 §.

Justitieråden *Östergren* och *Glimstedt* yttrade: I fråga om åtals nedläggande innefattar det s. k. principbetänkandet 3 Del. 1 kap. 9 och 10 §§ en lösning, som synes fullt tillfredsställande och tillämplig äfven under nuvarande förhållanden, då i de säkerligen icke ofta förekommande fall, der domstolen ansåge sig icke omödelbarligen kunna förordna om målets afskrifning, förhållandet kunde anmälas hos Justitiekansleren eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som då egde att, om omständigheterna dertill föranledde, beordra åklagare att fullfölja målet.

Annorlunda utfaller omdömet om nu förevarande förslag, hvarigenom den kärande lemnas öppet att med flera eller färre afbrott ända till dess preskription åkommer hålla motparten under åtal. Detta torde dock uppenbarligen innefatta ingrepp i den tilltalades rättmätiga anspråk att, sedan en gång åtalet blifvit anstaldt, få detsamma utan onödigt uppskof en gång för alla slutligen afgjort. Det skulle jemväl på ett särdeles betänkligt sätt inverka till förringande af domstolens makt att förebygga onödig tidsutdrägt, derest i rättegången, sedan efter uppskof på uppskof slutligen föreläggande meddelats käranden att å viss dag förete all den utredning, hvaraf han ville sig begagna, vid äfventyr att målet blefve i befintligt skick afgjort, käranden skulle kunna omintetgöra verkau af sådant föreläggande derigenom, att han å den dag, som i föreläggandet afsåges, nedlade sin talan, för att redan vid nästa rättegångstillfälle återupptaga densamma och så vidare gång efter annan.

10 §.

Högsta Domstolens ledamöter yttrade, att de lika med Beredningen ansågo enklast och lämpligast att målsegandes skadeståndstalan bör, så vidt ske kan, åtfölja åtalet; men i enlighet härmed syntes dels rättigheten för målsegande att föra särskild skadeståndstalan, utom i det fall som afsåges i 11 §, böra inskränkas till det fall, då han ej varit i åtalet hörd, och dels skadeståndstalan, som af målsegande blifvit förd

utan sammanhang med ansvarstalan, sedermera böra utesluta målseganden från rätt till ansvarstalan eller rätt att enligt 3 § hos allmän åklagare påkalla åtal.

13 §.

Justitieråden *Svedelius*, *Östergren*, *Wedberg* och *Glimstedt* anförde: Det torde vara uppenbart att fall kunna inträffa, då just i följd af målsegandens utevaro och således i saknad af den faktiska utredning, som genom hans hörande kunnat vinnas, pröfningen i åtalet måste utfalla helt annorlunda än som skulle inträffat derest målseganden blifvit i åtalet hörd; och vid sådant förhållande synes särdeles betänkligt att, på sätt i denna § föreslås, ovilkorligen åt pröfningen i åtalet tillerkänna bindande verkan i fråga om målsegandens rätt till skadestånd.

14 §.

Högsta Domstolens ledamöter anmärkte: De civila rättspåföljder, som här afsåges, utgjorde icke skadestånd och vore ej heller dermed analoga; hvadan de föreskrifter, som kunde vara lämpliga i fråga om förhållandet emellan åtal och skadeståndstalan, icke torde kunna utan vidare förklaras tillämpliga i fråga om dessa påföljder;

hvarjemte Justitieråden *Huss*, *Svedelius*, *Östergren* och *Wedberg* särskildt erinrade att, derest denna § bibehölles men sista punkten i första stycket af 10 §, i anledning af hvad deremot blifvit anmärkt, komme att ändras så att rättighet för målsegande att föra särskild skadeståndstalan icke egde rum då han varit i åtalet hörd, ett dylikt stadgande dock lämpligen icke borde gälla om sådan talan, som nämnes i 14 §.

2 KAP.

Justitieråden *von Hofsten*, *Huss*, *Östergren* och *Wedberg* förenade sig om följande yttrande: Enligt gällande lagstiftning är det polismyndigheten, som har befogenhet och pligt att upptäcka brott, efterspana den brottslige och hålla härför erforderliga undersökningar och förhör. I de flesta fall är den, som verkställer efterspaningar och håller polisförhör, tillika allmän åklagare; men det finnes polismyndigheter, som icke ega att vid domstol tala å brott, som de uppdagat, likasom det gifves allmänna åklagare, hvilka icke äro behörige att leda den förberedande

undersökningen om brott. Polismannens och allmänna åklagarens kall äro således olika befattningar, ehuru de särdeles på landet ofta äro förenade i en persons hand. Uti de fall, då den, som håller förberedande undersökning om brott, är både polisman och allmän åklagare, är det i sin egenskap af polisman han handlar och hans förrättning benämnas också polisförhör eller polisransakning. — De göromål, som tillkomma polismyndigheterna, äro emellan dem genom instruktioner fördelade, så att det för hvarje ort alltid finnes en polismyndighet, som är pliktig att, då brott blifvit begånget, vidtaga de förberedande åtgärderna för brottslingens befordrande till straff. — Uti dessa nu bestående anordningar skulle väsentliga rubbningar göras genom de i förevarande kapitel föreslagna stadganden. Allmänna åklagaren skulle få befogenhet och åliggande att vid sidan af polismyndigheten hålla den förberedande brottmålsundersökningen. På de orter, der polismyndigheten och åklagarekallet icke äro hos en person förenade, skulle minst två personer hafva rätt och pligt att hvar för sig syssla med samma ärende. Följderna af denna nya anordning torde ligga för öppen dag. Då skyldigheten att söka uppdaga ett brott och att efterspana brottslingen komme att hvila å flere, kunde det lätteligen hända, att den ene afbadade den andres initiativ. Åklagaren kunde vänta, att polismyndigheten skulle taga spaningarne om hand, under det att polismyndigheten tryggade sig vid att åklagaren skulle handla, genom hvilket allt spaningarne skulle försinkas och förlamas. Ännu oftare torde det inträffa, att polismannen och åklagaren, hvilka begge äro af lagen anbefalda och således måste finna sig af tjenstepligt manade att omländertaga den förberedande undersökningen, hvar för sig verkstälde efterspaningar, och om dessa spaningar leddes efter olika metod, kunde derigenom hända, att den ene komme att motarbeta den andre, t. ex. om den ene förrättningsmannen gjorde sina spaningar hemligen och i tysthet, men den andre sökte vinna sitt mål genom tillkännagifvanden i tidningar och publikationer från predikstolar o. s. v. Äfven andra kollisioner kunde lätteligen uppstå; och genom dubbla undersökningar och förhör blefve dessutom den allmänhet, som hade att lemna upplysningar, öfver höfvan betungad med besvär och kostnader. Om slutligen bemödandena att upptäcka brott eller att ertappa den brottslige ej kröntes med framgång, skulle den ene förrättningsmannen sannolikt söka vältra skulden därför på den andre. Då föreslagna nya stadgandena således icke syntes tillrädliga, hemställes, att 2 kapitlet icke måtte antagas utan en grundligare omarbetning, hvarigenom den dubbla befogenheten hos åklagaren och polismyndigheten samt möjligheten af kollision dem emellan blefve förebyggd.

2 §.

Justitieråden *von Hofsten*, *Huss*, *Östergren* och *Wedberg* anförde: Detta från det s. k. principbetänkandet hemtade stadgande kunde möjligen der vara berättigadt, eftersom samma betänkande förordade inrättandet af en ny funktionär, öfveråklagaren, som skulle blifva allmänna åklagarens förman; men i det föreliggande förslaget, som icke upptog öfveråklagarekallet och icke ens antydde, hvilken förman som åsyftades, stode stadgandet temligen omotiveradt.

4 §.

För att tydligare utmärka att hvad här stadgades skulle gälla endast då antagligt var att det ifrågavarande brottet ej vore af vederbörande åklagare känt, hemställde Justitierådet *Wedberg* att ordet *förekommer* måtte utbytas mot det i 3 § använda ordet *yppas*, i hvilket fall lika litet här som i 3 § behöfde tagas hänsyn till frågan huruvida brottet blifvit åtaladt eller ej.

5 §.

Justitierådet *Wedberg* ansåg att genom föreskriften att allmän åklagare skulle efterforska allt, som kunde tjena till upplysning om en för brott angifven persons oskuld, åklagaren pålades såsom tjenstepligt något som ej var med ändamålet för hans befattning förenligt.

7 §.

Justitieråden *Huss* och *Östergren* anmärkte att de icke kunde finna att sådan anmälan, som i denna § föreskrefves, nu mera än tillförene vore af nöden.

8 §.

Justitierådet *Östergren* ansåg att undersökning på stället borde såsom hittills ega rum äfven i det fall, att anledning till självmord förekommer.

10 §.

Justitieråden *Huss* och *Östergren* ansågo skyldigheten att inställa sig vid sådant förhör, som i denna § afses, böra inskränkas till de fall då, enligt lag, straffarbete kunde följa å brottet.

Justitierådet *Glimstedt* anförde: »Då i den lagbestämda strafflatituden för ett brott ingå särskilda straffarter, kan väl samma brott icke betecknas snarare såsom belagdt med den ena än med den andra straffarten, hvarföre således med brott, som betecknas såsom »belagdt med straffarbete» snarast måste förstås sådant, hvarå denna, men icke lägre straffart kan följa.

Deremot framgår af principbetänkandets motivering i fråga om häktning och vid jämförelse med nu gällande lag att uttrycket »belagdt med straffarbete» af Beredningen tillägges vidsträcktare betydelse, så att med brott, som sålunda betecknas, afses jemväl sådant, i hvars strafflatitud annan straffart jemte straffarbete ingår.

Anmärkta uttryck torde således böra här och å öfriga sedermera förekommande ställen i lagen utbytas mot något, som bestämdt angifver hvad dermed må åsyftas.» —

Enär med det i senare stycket af denna § begagnade uttryck »brott hvilket i lag är belagdt med straffarbete» uppenbarligen åsyftades sådana brott, i hvilkas i lagen bestämda strafflatitud inginge straffarbete, ehvad samma latitud derjemte innefattade såsom alternativ en lindrigare straffart eller icke, men det ifrågavarande uttrycket skulle kunna tydas så, som om detsamma afsåge endast sådane brott, som ovilkorligen medförde straffarbete, ansågo Justitieråden *Huss*, *Östergren* och *Wedberg* att det citerade uttrycket måtte så väl i förevarande § som på de flera följande ställen i förslaget, der samma uttryck förekomme, utbytas mot de i promulgationsförordningen den 16 Februari 1864 begagnade orden: »men hvarå dock straffarbete enligt lag kan följa».

15 §.

Justitieråden *Huss* och *Östergren* ansågo principbetänkandets stadgande, att protokoll borde föras öfver förhör, vara väl grundadt, enär blotta minnesanteckningar, som väl näppeligen kunde ega synnerligt vitsord, blefve af ringa värde vid ransakningen inför domstol.

17 och 18 §§.

Justitieråden *Huss* och *Östergren* ansågo att ifrågavarande §§, hvad formen beträffade, borde bringas till närmare öfverensstämmelse med motsvarande §§ i principbetänkandet, enär de senare i enkelhet och lättfattlighet egde företräde.

19 §.

Justitieråden *von Hofsten, Huss, Östergren, Wedberg* och *Glimstedt* ansågo visserligen att förrättande af husransakan kunde anförtros åt nämndeman eller ledamot i kommunalnämnd, om de åtog sig sådant uppdrag, men att någon skyldighet att dermed tillhandagå ej borde dem åläggas.

20 §.

Justitierådet *Huss* yttrade: Det synes tvifvelaktigt huruvida i här afsedda fall, att det, som eftersökes, blifvit på färsk gerning följdt eller spåradt till hus eller gård, polisbetjent, nämndeman, fjerdingsman eller egaren till det eftersökta må vara berättigad att äfven mot husegarens vilja bereda sig inträde i huset eller gården för att återtaga det spårade godset. De dunkla orden »utan vidare ransakan» synas visserligen antyda att en sådan rätt ej skulle ega rum, men den omständighet att stadgandet blifvit ställdt före § 21 kunde anses utmärka att hvad deri sägs skulle ega tillämplighet äfven på § 20. Till förekommande af missförstånd, hvars följder kunde blifva betänkliga, torde ett förtydligande af meningen vara erforderligt.

21—23 §§.

Justitieråden *Östergren* och *Wedberg* ville fästa uppmärksamhet på behovet af att redaktionen af dessa §§ ytterligare öfversåges med afseende på användandet af orden *och* samt *eller*, hvilka syntes hafva blifvit med hvarandra förväxlade till hinder för ett rätt förstånd af lagbuden.

25 §.

Då den i förevarande § meddelade föreskrift, att kroppsransakan å qvinna ej finge utan heunes medgifvande verkställas af annan än qvinna, lätt skulle kunna föranleda dertill att, der, såsom ofta i landsorten vore förhållandet, någon i dylika förrättningar förfaren qvinna ej funnes att tillgå, undersökningen ej blefve med erforderlig omsorg och noggrannhet utförd, hemstälde Justitieråden *Östergren, Wedberg* och *Glimstedt*, att berörda föreskrift måtte så modifieras, att ej ändamålet med förrättningen löpte fara att förfelas.

29 §.

Justitieråden *Huss*, *Östergren*, *Wedberg* och *Glimstedt* anförde: Vid en sträng tillämpning af denna §, sådan den i förslaget lyder, skulle följa, att de deri meddelade föreskrifter om försegling skulle gälla äfven i det fall, att ifrågavarande hus- eller kroppsransakan verkställdes af sådan myndighet, som enligt nästföregående § sjelf vore behörig att öppna och undersöka förseglade enskilda handlingar; men som detta ej kunde vara förslagets mening, hemställes, att ordalagen i §:n måtte förändras.

31 §.

Justitieråden *von Hofsten*, *Huss*, *Östergren* och *Glimstedt* anförde: Då det ej torde böra åläggas den myndighet, som hos post- eller telegrafanstalt tagit en handling i förvar, att uppsöka en möjligen å aflägsen ort vistande adressat för att åt honom öfverlemna handlingen, hemställes om den förändring i förevarande §, att handling, som å sådan anstalt anhallits, skall, då den ej vidare är af nöden, dit återställas.

32 §.

Justitieråden *von Hofsten*, *Huss*, *Östergren*, *Wedberg* och *Glimstedt* yttrade: Utan afseende på eganderätt, torde väl i förevarande fall rättigheten att återfå det tillvaratagna godset böra tillkomma den, som hade godset i besittning, då detsamma togs i förvar.

3 KAP.

2 §.

Justitierådet *Huss* hemställde att uttrycket »skall han tagas» måtte utbytas mot orden »må han tagas».

3 §.

Justitieråden *Östergren* och *Wedberg* anmärkte, att senare stycket af denna § borde ega tillämplighet på hvarje så kvalificerad person,

som i 1:sta stycket af samma § uppgifvits, hvadan begynnelseorden i senare stycket »misstänkes någon, som icke har stadigt hemvist inom riket» borde utbytas mot orden »misstänkes sådan person».

Derjemte hemställde bemålde Justitieråd äfvensom Justitierådet *Huss* att, i öfverensstämmelse med hvad vid 2 kap. 10 § föreslagits, orden »men dock i lag belagdt med fängelse» måtte utbytas mot orden »men hvarå dock fängelse enligt lag kan följa».

4 §.

Justitierådet *Glimstedt* yttrade: Fall kunna inträffa då reseförbud kan vara för den misstänkte svårare än häktning; och torde derföre reseförbud ej böra få användas mot den, som förklarar sig hellre vilja träda i häkte.

Högsta Domstolens öfrige ledamöter hemställde, att bestämmelsen om den påföljd, som reseförbuds öfverträdande medförde, måtte erhålla sådan plats, att det blefve tydligt att den skulle gälla äfven det förbud, som meddelades enligt andra stycket af denna §.

5 §.

Då de personer, å hvilka denna § företrädesvis komme att vinna tillämpning, ofta saknade visst hemvist, ansågo Justitieråden *von Hofsten*, *Huss*, *Östergren* och *Wedberg* det i motsvarande stadgande af promulgationslagen begagnade ordet »hemort» ega företräde.

7 §.

Justitieråden *Östergren* och *Glimstedt* anförde: Då häktning eller reseförbud, som här afses, har till syfte att ställa den misstänkte under åtal, men detta syftemål skulle kunna förfelas i de fall, der det icke ankommer på offentlig myndighet att anställa åtal, torde den här omförmälda befogenhet att förordna om häktning eller reseförbud böra inskränkas så att den ej må ega rum i afseende å andra brott än dem, som äro underkastade allmänt åtal.

Jemväl synes befogenhet i detta afseende icke böra under nuvarande förhållanden utsträckas till sådana åklagare, som icke tillhöra polismyndigheten.

9 §.

Då den i denna § stadgade ovilkorliga skyldighet för myndighet, hos hvilken anmälan om någons gripande blifvit gjord, att inom 24

timmar derefter anställa förhör med den gripne kunde under vissa förhållanden, såsom då den gripne förvarades å ett från myndighetens vistelseort aflägsat ställe, befinnas omöjlig att fullgöra, samt omständigheterna dessutom kunde vara sådana att något förhör med den gripne icke oundgängligen erfordrades för bedömande af häktningens befogenhet, ansågo Justitieråden *Huss, Östergren, Wedberg* och *Glimstedt* att myndighetens pligt i ifrågavarande fall ej borde omständligare regleras, än att förordnande om den gripnes häktande eller lösgifvande skulle meddelas så snart sådant kunde ske.

13 §.

Med åberopande af anmärkningen vid 9 § erinrade Justitieråden *Huss, Östergren, Wedberg* och *Glimstedt*, att orden »förhör enligt 9 § anställas» borde utbytas mot orden »förordnande om den gripnes häktande eller lösgifvande enligt 9 § meddelas».

20 §.

Justitieråden *von Hofsten, Huss, Östergren* och *Glimstedt* yttrade: Det före ransakningen meddelade reseförbudet är, enligt 4 §, ej gällande längre, än till dess den tilltalade vid domstolen sjelf svarat, och har således i och med svaromålets afgifvande förfallit. Den Rätten enligt förevarande § tillkommande pröfning i fråga om reseförbud torde således böra afse huruvida sådant förbud bör ytterligare meddelas eller icke, och sådan pröfning lär ej utan oegentlighet kunna betecknas såsom afseende huruvida »reseförbudet» (hvilket ju då pröfningen meddelas redan förfallit) må »fortfara eller upphöra».

Då vidare, enligt 4 §, det synes kunna ankomma på den, som reseförbudet meddelat, att suspendera eller modifiera detsamma, synes det icke vara utan vikt att hafva den frågan klar, huruvida ett befintligt reseförbud må anses vara meddeladt af den ena eller andra myndigheten.

Ehuru derom icke något sägs i förslaget, torde af bestämmelsen i öfrigt kunna slutas, att reseförbud, som under ransakningens gång meddelas, skall omfatta tiden till nästa ransakningstillfälle; men i afseende å reseförbud, som kan böra meddelas i ett slutligt sakfällande utslag, lemnar förslaget icke ledning till utsättande af någon terminus ad quem.

Justitieråden *Svedelius* och *Wedberg* anmärkte, vid jernförelse af denna § med 25 § i förevarande kapitel, att oaktadt det i förslaget

blifvit Rätten ålagdt att i mål angående brott, hvarför någon vore underkastad reseförbud, vid hvarje rättegångstillfälle pröfva huruvida reseförbudet borde fortfara eller upphöra, det dock i förslaget icke vore antydt, om och huru länge reseförbud finge fortfara i det fall, att den, som reseförbudet gälde, blifvit af Rätten sakfäld; och ansågo Justitieråden att reseförbud alltid torde upphöra då slutligt utslag meddelades, i sammanhang hvarmed det finge ankomma på Rättens pröfning, huruvida reseförbudet borde efterträdas af häktning.

22 och 23 §§.

Justitieråden *von Hofsten, Huss, Östergren* och *Wedberg* ansågo att samma skyndsamhet i afseende å ransakningens börjande och bringande till slut, som i förevarande kapitel 18 och 19 §§ vore föreskrifven beträffande häktad, borde iakttagas jemväl i fråga om den, som underkastats reseförbud. Med undantag för de säkerligen icke talrika fall, då reseförbud meddelades utländsk man på misstanke om brott, som i lag vore belagdt endast med böter, skulle reseförbud i öfrigt enligt förslaget meddelas allenast då häktning eljest skolat ske; och enär den, som underkastats reseförbud, icke såsom den, hvilken vore häktad, underhölles på det allmännas bekostnad, kunde reseförbud under vissa förhållanden komma att medföra ett svårare personligt lidande, än häktning skulle förorsakat.

24 §.

Enär den i denna § åt den häktade inrymda rätt att i visst afseende få åtnjuta biträde af uppgifna myndigheter kunde af den häktade missbrukas till att onödigtvis bereda både myndigheterna sjelfve och enskilda personer olägenhet, och förslaget icke anvisade något medel till förekommande af sådant missbruk, samt den häktade dessutom, då han underginge ransakning, egde hos Rätten uppgifva den bevisning, han åberopade, hemstälde Justitieråden *von Hofsten, Huss* och *Östergren* att ifrågavarande § måtte utgå.

I afseende å den allmän åklagare här ålagda skyldighet gjorde Justitierådet *Wedberg* enahanda anmärkning som vid 5 § i 2 kap.

33 §.

Justitieråden *Huss, Östergren, Wedberg* och *Glimstedt* ansågo att

anledning till det stadgande, som föreslagits i sista punkten af denna §, ännu icke förefunnes.

Beträffande den föreslagna lagens rubrik hemställde Justitieråden *Huss, Östergren* och *Wedberg* om icke den omsägning, som lågé i orden: »Lag angående vissa bestämmelser om», kunde undvikas t. ex. genom användande af uttrycket: »Lag angående vissa delar af».

I afseende å redaktionen anmärkte Justitieråden *Östergren* och *Glimstedt*

vid 1 kap. 1 §.

Vid jemförelse med 19 § 2 mom. i Kongl. förordningen den 16 Februari 1864, finnes hurusom de der i 2:dra punkten förekommande orden »då ege» blifvit här utbytte med ordet »eger». Sådan förändring, hvarigenom sjelfva lagbudets imperativa form och dess bestämdt markerade plats i förhållande till försatsen gått förlorad, synes ingalunda innefatta någon förbättring.

Likartad anmärkning kan göras emot en mängd andra §§ i lagförslaget, under det åter i många andra §§ den imperativa formen blifvit bibehållen;

samt Justitierådet *Glimstedt*

vid 1 kap. 5 §.

Senare stycket innehåller två stadganden, afsedda att till hvarandra stå i förhållande af regel till undantag. Likväl äro dessa stadganden affattade i två särskilda punkter, utan att den punkt, som innehåller regeln, innefattar någon antydning om det kommande undantaget. Sådant redaktionssätt kan lätteligen vid lagtillämpning någon gång leda till förbiseende af undantaget.

Enahanda anmärkning kan göras i afseende å redaktionen af 3 kap. 16, 18, 25 och 33 §§.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Fredagen den 22 Januari 1886,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern THEMPTANDER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve
EURENSVÄRD,

Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA,
Friherre TAMM,

Justitieråden: VON HOFSTEN,
GLIMSTEDT.

Departementschefen Statsrådet von Steyern föredrog Nya Lagberedningens förslag till Lag angående vissa bestämmelser om rättegången i brottmål, jemte Högsta Domstolens deröfver afgifna utlåtande.

Departementschefen anförde vidare i underdånighet angående förslagets:

1 Kap.

Vid 2 § andra stycket, som innehåller hänvisning till hvad i en del ekonomiska författningar finnes särskildt stadgadt om åtalsrätt i fråga om vissa öfverträdelser, är af Högsta Domstolens fleste ledamöter anmärkt, att detta stycke vore öfverflödigt och förty borde utgå.

En dylik hänvisning torde dock ej kunna anses olämplig i en lag, som har till ändamål att reglera de förhållanden, som bestämma rätt och pligt att åtala lagöfverträdelse i allmänhet. Den föreslagna hänvisningen torde ock försvara sin plats i lagen lika väl som de likartade, i II kap. 33 § och III kap. 34 § upptagna hänvisningar, mot hvilka någon anmärkning ej blifvit inom Högsta Domstolen framställd. Då dess uteslutande sålunda till äfventyrs kunde föranleda missuppfattning af lagens mening i förevarande fall, synes stadgandet böra bibehållas med den förändring allenast, att, till undanrödjande af den utaf en ledamot i Högsta Domstolen anmärkta oegentligheten i redaktionen, orden »för en hvar» utelemnas.

5 § innehåller i första stycket föreskrift att, då målsegande talar å brott, som hör under allmänt åtal, skall åklagaren om sådan talans anställande underrättas, innan målet till handläggning företages. I afseende härå har inom Högsta Domstolen anmärkts, att en så lydande föreskrift icke innefattade hinder deremot att den af målseganden väckta talan, sedan allmän åklagare derom erhållit underrättelse, afdömes innan det ens varit honom möjligt att inställa sig i målet. Till förekommande af en sådan tydning bör stadgandet erhålla en något förändrad lydelse.

Det har vidare anmärkts att underlåtenhet att iakttaga föreskriften om allmän åklagares underrättande icke borde medföra strängare påföljd än ändamålet kräjde, men att innehållet af ifrågavarande § kunde tydas så, att Rätten, innan föreskriften blifvit fullgjord, vore förhindrad att företaga målet till handläggning och följaktligen måste, om vittnen på kallelse infunnit sig, låta dem gå bort ohörda. En sådan tydning af förslaget är utan tvifvel den rigtiga, men jag har ej kunnat af hvad i Högsta Domstolen anförts öfvertyga mig om stadgandets olämplighet. Är åklagaren icke tillstädes, och företages målet, innan han blifvit derom underrättad, lära utan tvifvel fall kunna förekomma, då verklig olägenhet uppstode derigenom, att åberopad utredning förebringades och målet utagerades, så att endast afdömandet återstode, då åklagaren derom erhöile underrättelse. För sin talans rätta utförande kunde han finna nödigt begära de afhörda vittnenas hörande å nyo; och den ökade kostnad samt tidsutdrägt, som härigenom förorsakades, synes fullt motväga den påpekade olägenheten deraf att vittnen, som inkallats innan åklagaren, enligt lagens föreskrift, fått underrättelse om åtalet, lemnats ohörda till dess berörda föreskrift blifvit fullgjord.

Beträffande andra stycket af 5 § — hvilket innehåller *dels* att åtal å embetsbrott, som tillhör Konungens eller Hofrätts omedelbara upptagande, ej må väckas af annan än den, som på embetes vägnar är dertill

behörig, och *dels* att, då på angivelse af målsegande om sådant brott åtal icke följt, men ansvar å honom påstås för angifvelsen, målseganden dock eger sjelf väcka åtal å embetsbrottet — har Högsta Domstolen anmärkt: att något undantag från den i stycket först angifna på fullt riktiga grunder hvilande regeln ej utan tvingande skäl borde ega rum; att, derest den för obefogad angivelse åtalade målseganden betoges möjlighet att bevisa angifvelsens sanning, han icke vore i sämre ställning än en hvar annan, som åtalas för falsk angivelse eller beskyllning för brott, hvarå han ej eger målsegandetalan; att i allt fall utsigten vore ringa att angivelse, som ej lyckats vinna afseende hos Advokatfiskalen, Justitiekanslern eller Justitieombudsmannen, skulle vid domstol vinna framgång; samt att angifvaren kunde missbruka den ifrågasatta rättigheten genom att i angifvelseskriften så utmana den angifne, att denne funnit sig nödsakad att väcka rekonventionstalan, hvaraf blefve en följd, att den åsyftade regeln kunde varda upphäfd just i de fall, för hvilka den vore afsedd, nemligen till skydd mot obefogade åtal.

Till en början torde härvid böra erinras, att den bestämmelse, enligt hvilken målsegande ej får åtala vissa embetsbrott, sjelf utgör ett undantag från den allmänna regel, att en hvar eger befogenhet att åtala hvarje lagstridig handling, hvarigenom hans rätt blifvit kränkt, och att följaktligen det såsom undantag från berörda bestämmelse anmärkta stadgandet i sjelfva verket blott innebär en återgång i visst fall till den allmänna regeln om målsegandens rätt och befogenhet. Obilligheten deraf att målsegande, som blefve åtalad för obefogad angivelse mot embetsman, ej finge bevisa angifvelsens sanning äfven om han dåmera egde de bästa medel dertill, synes svårligen kunna förnekas. Sammanställningen mellan honom och hvarje annan angifvare, som ej eger »målsegandetalan», synes i detta fall desto mindre öfvertygande, som angifvare verkligen eger målsegandetalan, så snart den angifna förbrytelsen blifvit mot honom begången. Då i fråga om embetsbrott målsegande ej tillåtes att till försvar mot en rekonventionstalan, hvilken leder till hans fällande till ansvar, väcka åtal å det af honom angifna brottet, befinner han sig följaktligen i sämre ställning än hvarje annan angifvare, som tillika är målsegande. Men det särskilda skydd mot obefogade åtal, som skäligen må beredas innehafvare af vissa embeten, torde ej böra utsträckas utöfver hvad en billig hänsyn till andras rätt medgifver. De af Högsta Domstolen befarade menliga följderna af de missbruk, hvartill stadgandet kunde gifva anledning, torde ej vara af svårare eller egendomligare beskaffenhet, än att lagens allmänna bestämmelser om straff å den, som falskeligen åtalar

annan för brott, må äfven i nu afsedda fall anses såsom tillfyllestgörande medel mot dylika missbruk. I betraktande häraf synes senare stycket af 5 § böra lemnas oförändradt.

9 § innehåller föreskrifter derom, att nedlagdt åtal, som ej fullföljes af dertill behörig person, skall afskrifvas såsom förfallet; att sådant dock ej utgör hinder för nytt åtals anställande; samt att, der straff förfaller efter viss tid, må vid bestämmande af den dag, från hvilken sådan tid skall räknas, afseende icke fästas å det afskrifna åtalet.

I motiven till Nya Lagberedningens förslag hafva angifvits de skäl, som härutinnan föranledt afvikelse från principbetänkandet, hvars motsvarande bestämmelser gingo derpå ut, att, der åtal, som handlagts vid domstol, blifvit af allmänna åklagaren nedlagdt, domstolen skulle ega att, om den funne skäl dertill, anmäla förhållandet hos åklagarens närmaste förman, som hade att inom lagbestämd kort tid gifva tillkänna, om han ville fullfölja åtalet; att, der domstolen icke funnit skäl till sådan anmälan, eller der åtalet icke blifvit fullföljdt vare sig af åklagarens förman eller af målseganden, det skulle såsom förfallet afskrifvas; samt att i sådant fall den tilltalade skulle för framtiden vara fri från åtal för samma brott, derest ej inom viss tid åtalet blefve af behörig person anhängiggjordt och fullföljdt.

Inom Högsta Domstolen hafva två ledamöter ansett den i principbetänkandet föreslagna lösning af denna fråga vara att föredraga, såsom fullt tillfredsställande och tillämplig äfven under nuvarande förhållanden. Häremot möta emellertid allvarliga betänkligheter. Principbetänkandet förutsätter en ny organisation af åklagareväsendet med särskilde öfveråklagare i länen. Om införandet af en dylik organisation är nu ej fråga. Den af nämnde två ledamöter i Högsta Domstolen anvisade utvägen att under nuvarande förhållanden åt Konungens Befallningshafvande eller Justitiekanslern öfverlemna frågor om fullföljande af åtal i nu åsyftade fall, då dessa myndigheters åtgärd eller pröfning skulle påkallas af domstol, vore tvifvels utan mindre tjenlig och föga förenlig med grunderna för gällande rättegångsordning.

Vid sådant förhållande lærer ej heller införande af en ny och särskild preskriptionstid för åtalsrätten, på sätt i principbetänkandet åsyftas, nu böra ifrågakomma. Den tilltalades rätt i detta hänseende synes vara tillräckligt tillgodosedd genom det i förslaget intagna stadgande, enligt hvilket åtal, som blifvit nedlagdt, icke verkar något afbrott eller rubbning i fråga om den tid, efter hvilken straff för vissa brott, som lemnas utan åtal, förfaller. Vid de anmärkta menliga verkningarne af upprepade åtal för samma brott torde ej heller böra fästas någon öfver-

vägende betydelse, då i betraktande tagas dels gällande föreskrifter rörande rättegångs missbruk och ersättning för rättegångskostnad och dels den åtalades befogenhet att väcka rekonventionstalan för falsk angivelse. På dessa grunder synas de framställda anmärkningarne ej böra föranleda ändring af hvad i 9 § blifvit föreslaget.

Under det att i 10 § föreslagits ett stadgande derom att, då åtal är afdömdt genom laga kraft egande beslut, utan att målsegandes rätt till skadestånd blifvit pröfvad, står det målseganden fritt att derom föra särskild talan, hafva Högsta Domstolens ledamöter ansett rättigheten för målsegande att föra särskild skadeståndstalan böra inskränkas till det fall, då han ej varit i åtalet hörd. Då det i praktiskt afseende otvifvelaktigt är en fördel, att målsegandens skadeståndstalan, så vidt ske kan, åtföljer åtalet, och då den målsegande, som varder under åtalet hörd, torde kunna anses pliktig att vid förlust af vidare talan, innan åtalet blifver afdömdt, väcka det anspråk på skadestånd, hvartill han kan anse sig ega befogenhet, utan att derigenom någon obehörig inskränkning i rätten till skadeståndstalan blifver införd, synes andra punkten af 10 §:s första stycke kunna erhålla en med Högsta Domstolens åsigt öfverensstämmande lydelse.

I sammanhang härmed hafva Högsta Domstolens ledamöter yttrat, att skadeståndstalan, som af målsegande blifvit förd utan sammanhang med ansvarstalan, sedermera bör utesluta målseganden från rätt till ansvarstalan eller rätt att enligt 3 § hos allmän åklagare påkalla åtal.

De fall, då ett i lagen intaget förbud i detta syfte komme i tillämpning, skulle tvifvels utan blifva ganska sällsynta, då olägenheten för målseganden sjelf af ett sådant åtskiljande af skadestånds- och ansvarstalan ligger för öppen dag. Men häraf följer icke att ett dylikt förbud bör i lagen intagas. Detta skulle innebära stadfästelse af en ny grund för åtalsrättens upphörande och deraf beroende strafffrihet åtminstone för de brott, som endast af målsegande eller på dess angivelse få åtalas. Någon följdriktighet stode dock ej härvid att vinna, enär stadgandet, i hvad det anginge målsegandens rätt att hos åklagaren påkalla åtal, skulle afse allenast brott af sistnämnda beskaffenhet, men deremot ej utsträckas till brott, som höra under allmänt åtal och om hvilka enligt 2 § en hvar eger att hos åklagaren göra angivelse. Något tillägg till förslaget i omförmälda syfte torde därför icke böra göras.

I afseende å den i 13 § intagna föreskrift att, då åtal blifvit genom laga kraft egande beslut afdömdt, skall, äfven om målseganden ej varit i målet hörd, beslutet i hvad det innefattar pröfning af brottets verklighet och den tilltalades skuld ega bindande verkan i fråga

om målsegandens rätt till skadestånd, hafva fyra bland Högsta Domstolens ledamöter funnit det vara särdeles betänkligt att ovilkorligen åt pröfningen i åtalet tillerkänna bindande verkan i fråga om målsegandens rätt till skadestånd.

Enligt 6 § står det målseganden öppet att, då allmän åklagare väckt åtal, deri föra talan och förebringa bevisning, och skall förty underrättelsen om åtalet meddelas målseganden, der han är känd och synnerligt hinder därför ej möter. I de allra flesta bland de fall, hvarom nu är fråga, beror det alltså på målseganden sjelf att bevaka sin rätt och talan, och endast i de säkerligen sällsynta fall, då målseganden icke *kunnat* varda hörd i det af åklagaren anhängiggjorda målet, skulle således anledning till någon betänklighet mot ifrågasvarande § förefinnas. Vida mer betänkligt synes dock vara, att sedan »brottets verklighet och den tilltalades skuld» en gång blifvit pröfvad genom beslut, som vunnit laga kraft, medgifva det frågan härom å nyo upptoges, för att göras till föremål för ny, med särskilda kostnader förbunden ransakning och en till äfventyrs förändrad pröfning. Ett sådant medgifvande stode ej i öfverensstämmelse med i öfrigt antagna grunder för behandling af åtal och skadeståndstalan; och det vore ej heller förenligt vare sig med ett tillbörligt afseende på den tilltalades rätt eller med målsegandens intresse i de flesta fall.

Med anledning af de vid 14 § af Högsta Domstolen framställda anmärkningar, torde bestämmelsen derom, att vissa stadganden i afseende å skadestånd ock skulle ega tillämpning i fråga om de i denna paragraf nämnda rättspåföljder, kunna, såsom icke varande behöflig i förevarande lagförslag, derur utgå.

2 Kap.

Fyra af Högsta Domstolens ledamöter hafva hemställt, att 2 kapitlet icke måtte antagas utan en omarbetning, hvarigenom den dubbla befogenheten hos åklagaren och polismyndigheten att leda den förberedande undersökningen om brott samt möjligheten af kollision mellan desse myndigheter blefve förebyggd. De skäl, som härför blifvit anförda, äro hufvudsakligen följande.

Enligt gällande lagstiftning vore det polismyndigheten, som hade befogenhet och pligt att upptäcka brott, efterspana den brottslige och hålla härför erforderliga undersökningar och förhör. I de flesta fall vore den, som verkställde efterspaningar och hölle polisförhör, tillika allmän åklagare; men det funnes polismyndigheter, som icke egde att vid domstol tala å brott, som de uppdagat, likasom det gäfves allmänna

åklagare, hvilka icke vore behöriga att leda den förberedande undersökningen om brott. De göromål, som tillkomme polismyndigheterna, vore mellan dem genom instruktioner fördelade, så att det för hvarje ort alltid funnes en polismyndighet, som vore pliktig att, då brott blifvit begånget, vidtaga de förberedande åtgärderna för brottslingens befordrande till straff. Enligt förslaget åter skulle allmänna åklagaren få befogenhet och åliggande att vid sidan af polismyndigheten hålla den förberedande brottmålsundersökningen. På de orter, der polismyndigheten och åklagarekallet icke vore hos en person förenade, skulle minst två personer hafva rätt och pligt att hvar för sig syssla med samma ärende. Följderna häraf vore uppenbara. Då skyldigheten att söka uppdaga ett brott och att efterspana brottslingen komme att hvila å flera, kunde det lättligen hända, att den ene afbadade den andres initiativ. Åklagaren kunde vänta, att polismyndigheten skulle taga spaningarne om hand, under det att polismyndigheten tryggade sig vid att åklagaren skulle handla, genom hvilket allt spaningarne skulle försinkas och förlamas; ännu oftare torde det inträffa, att polismannen och åklagaren, hvilka begge vore af lagen anbefalda och således måste finna sig af tjenstepligt manade att omhändertaga den förberedande undersökningen, hvar för sig verkställde efterspaningar, och om dessa spaningar leddes efter olika metod, skulle derigenom hända, att den ene komme att motarbeta den andre. Äfven andra kollisioner kunde lättligen uppstå; och genom dubbla undersökningar och förhör blefve dessutom den allmänhet, som hade att lemna upplysningar, öfver höfvan betungad med besvär och kostnader. Slutligen skulle, om bemödandena att upptäcka brott eller att ertappa den brottslige ej kröntes med framgång, den ene förrättningsmannen sannolikt söka vältra skulden därför på den andre.

Härjemte har af dessa ledamöter blifvit anmärkt att det i 2 § intagna stadgande om skyldighet för allmän åklagare att ställa sig till efterrättelse honom af förman gifna föreskrifter skulle stå temligen omotiveradt i det föreliggande förslaget, då detta icke i likhet med principbetänkandet upptoge öfveråklagarekallet och icke heller antydde, hvilken förman som åsyftades.

Hvad sålunda blifvit anmärkt mot grundsatsen att uppdraga jemväl åt åklagaren befogenhet och pligt att efterspana den brottslige och hålla härför erforderliga undersökningar och förhör, synes dock icke ådagalägga denna grundsats origtighet. Att det är principiellt riktigt, att den, hvilken såsom åklagare skall i målet föra talan, eger befogenhet att leda en förberedande undersökning, torde svårigen kunna bestridas, och de antydda praktiska olägenheterna deraf att

åklagarne skulle erhålla rättighet att vid sidan af polismyndigheterna hålla förberedande brottmålsundersökningar synas så mycket mindre komma att i verkligheten uppstå, som i förslaget finnes ett uttryckligt stadgande derom, att vid efterforskning af brott allmän åklagare skall ställa sig till efterrättelse honom af förman gifna föreskrifter. Då nu, der behof förefinnes, det lärers kunna — på sätt i instruktionen för polismästaren i Stockholm redan skett — i administrativ väg föreskrifvas att polismästare eller annan polisembetsman skall utföra chefskapet jemväl öfver åklagare, inses lätteligen att genom sådana föreskrifter hvarje anledning till kollision emellan åklagare och polismyndighet vid deras verksamhet i och för den förberedande undersökningen skall kunna förebyggas, så att de nya föreskrifterna, långt ifrån att göra väsentliga rubbningar i nu bestående anordningar, endast skola utgöra en utveckling och ett fullständigande af hittills gällande bestämmelser i ämnet.

Redan enligt gällande lagstiftning ega så väl kronofogdarne som länsmännen befogenhet att verkställa polisförhör i brottmål, och de förras förmanskap har visat sig fullt tillräckligt att förhindra uppkomsten af någon kollision emellan de enes och de andres verksamhet.

Erfarenheten från främmande länder, hvarest befogenhet för särskilda myndigheter att verkställa förundersökning i brottmål finnes införd, vederlägger ock fullständigt påståendet att praktiska olägenheter skulle uppkomma af den dubbla befogenheten hos åklagaren och polismyndigheten. Den moderna straffprocessen medgifver nemligen städse befogenhet för åklagare att sjelfständigt vidtaga åtgärder i och för undersökningen, och flerstädes gifves det jemväl en särskild domare — undersökningsdomaren — hvilken leder förundersökningen i dess senare stadier. Det torde knappast behöfva nämnas att öfver allt förefinnes vid sidan häraf en polismyndighet, hvars befogenhet och sjelfständighet icke äro ringare än polismyndighetens härstädes. Sådant oaktadt hafva ingenstädes ofvan anförda svårigheter yppats, och att i förevarande hänseende någon särdeles olikhet emellan främmande länder och vårt land skulle förefinnas, synes icke med någon sannolikhet kunna påstås.

På grund af hvad sålunda blifvit erinradt synes giltigt skäl saknas att omarbета förslagets 2 kapitel i den rigtning, som inom Högsta Domstolen blifvit ifrågasatt.

Då, på sätt redan blifvit anfördt, den i 2 § införda bestämmelsen om skyldighet för åklagare att vid efterforskning af brott ställa sig till efterrättelse honom af förman gifna föreskrifter kan vara af nöden

för att förekomma det vid efterforskningen olika metoder komma att användas af åklagare och polismyndighet, ligger häri ett tillräckligt motiv för bibehållande af ifrågavarande bestämmelse. Någon olägenhet deraf, att, med hänsyn till skiljaktigheten i förhållandena å särskilda orter, endast genom administrativa författningar bestämmes, hvilken myndighet eller tjänsteman i hvarje särskildt fall är att anse såsom åklagarens förman, synes icke kunna uppkomma.

Två af Högsta Domstolens ledamöter hafva ansett skyldighet att inställa sig vid sådant förhör, som i 10 § afses, böra inskränkas till de fall, då enligt lag straffarbete kunde följa å brottet. Men då, på sätt i motiven till förslaget finnes anfördt, man hos de myndigheter och tjänstemän, åt hvilka den vidsträcktare befogenheten att anställa förhör skulle blifva anförtrodd, kan förvänta sådan urskiljning, att den må anses innebära tillräcklig säkerhet mot missbruk af denna befogenhet, och då det icke lär kunna bestridas att för uppnående af förundersökningens ändamål anställande af förhör mången gång kräfves, synes någon inskränkning i den omfattning, hvaruti anställandet af polisförhör blifvit i förslaget medgifvet, icke lämpligen kunna ega rum.

Med anledning af hvad inom Högsta Domstolen blifvit anmärkt synes så väl i denna § som å öfriga ställen, der det i förslaget förekommer, uttrycket »brott, som är i lag belagdt med straffarbete» kunna utbytas mot de i förordningen om nya strafflagens införande den 16 Februari 1864 använda orden »brott, hvarå straffarbete enligt lag kan följa».

Vid 15 § hafva två ledamöter inom Högsta Domstolen ansett principbetänkandets stadgande, att protokoll borde föras öfver förhör vid förundersökningar, vara väl grundadt, enär blotta minnesanteckningar, som väl näppeligen kunde ega synnerligt vitsord, blefve af ringa värde vid undersökningen inför domstol.

Då emellertid ändamålet med de skriftliga anteckningar, hvilka göras under förundersökningen, endast är att dessa skulle tjena till ledning för den efterföljande hufvudförhandlingen, men icke utgöra ett skriftligt bevis, som under denna förhandling åberopas, synes den nu föreslagna formen för dessa anteckningar ega tillräckligt vitsord, och en föreskrift om skyldighet att vid dylika förhör föra fullständigt protokoll förorsaka dröjsmål och omständlighet utan motsvarande gagn.

Med anledning af hvad inom Högsta Domstolen blifvit erinradt äro ändringar i lydelsen af 4, 17, 19, 25, 29, 31 och 32 §§ i detta kapitel vidtagna.

3 Kap.

Inom Högsta Domstolen har blifvit anmärkt, att senare stycket i 3 § borde ega tillämplighet på hvarje så kvalificerad person, som i första stycket uppgifvits, hvadan begynnelseorden i senare stycket borde utbytas mot orden »Misstänkes sådan person».

Det ifrågavarande stadgandet har redigerats i öfverensstämmelse med gällande lag — förordningen den 1 Mars 1878. Då denna förordnings tolkning och tillämpning, så vidt känt är, icke gifvit anledning till tvekan eller svårighet, synes någon ändring i stadgandets lydelse ej vara påkallad.

I öfverensstämmelse med de af Högsta Domstolens fleste ledamöter gjorda erinringar böra 4, 5, 20 och 25 §§ erhålla en något förtydligad affattning.

Två ledamöter i Högsta Domstolen hafva vid 7 § anmärkt, att då häktning och reseförbud, som här afsåges, hade till syfte att ställa den misstänkte under åtal, men detta syftemål kunde förfelas i de fall, der det icke ankomme på offentlig myndighet att ställa den misstänkte under åtal, borde den befogenhet att förordna om häktning och reseförbud, som enligt denna paragraf skulle tillkomma polismyndigheter och allmänna åklagare, inskränkas och ej ega rum i afseende å andra brott än dem, som voro underkastade allmänt åtal. Någon dylik inskränkning i polismyndigheters och allmänna åklagares befogenhet att häkta den, som misstänktes för ett under allmänt åtal icke hörande brott, blef emellertid icke af någon ifrågasatt i det af Högsta Domstolen den 11 December 1877 afgifna yttrande öfver förslag till förordning angående förändrad lydelse af 6:te punkten i 19 § af förordningen om nya strafflagens införande. Tvärtom yttrades vid detta tillfälle inom Högsta Domstolen, att någon betänklighet mot förslagets antagande ej borde möta deraf att enligt detsamma antalet af de under allmänt åtal icke hörande förbrytelser, för hvilka den misstänkte finge sättas i häkte, komme att i icke obetydlig mån ökas. Vid detta förhållande och då åtgärden väl bör kunna vidtagas i de fall, der målseganden påkallar åtal, synes någon betänklighet icke böra möta att i förevarande förslag utan förändring upptaga de i nämnda punkt förekommande bestämmelser.

Vid denna paragraf har ock blifvit anmärkt, att befogenhet att förordna om häktning och reseförbud ej borde under nuvarande förhållanden utsträckas till sådana åklagare, som ej tillhörde polismyndigheten. Denna befogenhet är dock en nödvändig följd af deras be-

hörighet att förrätta den förberedande undersökningen, och någon fara eller olägenhet torde icke kunna vållas deraf att dylik befogenhet tilläggas äfven dessa åklagare, som i erfarenhet, kunskaper och pålitlighet ingalunda äro underlägsna de allmänna åklagare, som tillhöra polismyndigheten.

Med anledning af hvad inom Högsta Domstolen blifvit anmärkt vid 9 § synes skyldigheten att inom 24 timmar anställa förhör med den häktade kunna inskränkas till de fall, der beslut om hans lös-gifvande ej kan inom samma tid meddelas. Häraf föranledes en ändring jemväl i 13 §.

Enär lagförslaget förutsatte, att reseförbud i allmänhet finge meddelas endast i de fall, der häktning eljest skolat ske, samt reseförbud dessutom ansågs kunna under vissa förhållanden komma att medföra ett svårare personligt lidande än häktning, hvarmed följde rätt att underhållas på allmän bekostnad, har inom Högsta Domstolen påyrkats, att i lagförslaget måtte inrymmas ett stadgande af innehåll att ransakning med den, som fått reseförbud sig meddeladt, skulle börjas och fortsättas lika skyndsamt som ransakning med häktad.

Det lidande, som reseförbud kan komma att medföra, torde dock i regeln icke vara jemförligt med det, som förorsakas genom häktning. Man synes mot det föreslagna stadgandet kunna med skäl erinra, att detsamma, derest förslagets 18 och 19 §§ godkännas, skulle alltför mycket splittra domstolarnes redan förut strängt anlitade tid och arbetskraft, helst reseförbud kunde komma att meddelas äfven i sådana fall, der omständigheterna enligt äldre lag väl berättigat men ej ovilkorligen påkallat häktning.

Att den häktade skulle till olägenhet för myndigheter och enskilda personer kunna missbruka den honom enligt förslaget tillkommande rättighet att anlita allmän åklagare eller häktets föreståndare om nödigt biträde i det afseende, som här är i fråga, torde ej behöfva befaras, då det ju alltid ankommer på åklagaren eller föreståndaren att afslå den häktades begäran om sådant biträde, som pröfvas icke vara nödigt, hvadan förslagets bestämmelser i förevarande afseende synas böra bibehållas oförändrade.

Då enligt gällande lag häktad i allmänhet ej eger att begagna fullmäktig, utan endast biträde i rättegången, samt ovilkorlig rättighet för honom att i enrum tala med den, som i sin egenskap af målsman eller eljest fått lof att lemna honom sådant biträde, möjligen skulle kunna missbrukas till störande af ordningen inom häktet eller till försvårande af sanningens uppdagande i ransakningen, men dylikt eller

annat missbruk ej gerna kan uppkomma derigenom att den häktade medgifves att mellan fyra ögon samtala med prest eller läkare, som är anställd vid häktet, synes sista punkten i 33 §, i anledning af hvad deremot blifvit erinradt, böra erhålla en förändrad lydelse.

För den händelse så kvalificerade offentliga sakförare, som i princip betänkandet omförmälas, komma att antagas, torde någon betänklighet ej möta att åt dem inrymma befogenhet att i enrum tala med sina klienter.

Mot ändring af lagförslagets rubrik i enlighet med hvad inom Högsta Domstolen blifvit anmärkt, synes icke något vara att erinra; och hemställer jag i underdånighet, att i enlighet med det sålunda i vissa delar ändrade förslaget Eders Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nådig proposition om antagande af en lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

Justitieråden von Hofsten och Glimstedt åberopade sina vid förslagets granskning i Högsta Domstolen afgifna yttranden.

På tillstyrkan af Statsrådets öfrige ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen bifalla hvad föredragande Departementschefen sålunda hemställt; och skulle i följd häraf till Riksdagen aflåtas nådig proposition af innehåll Bil. A. vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.